

สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา
SUSTAINABLE LEADERSHIP DEVELOPMENT FOR THE SCHOOL
ADMINISTRATOR

สุนทรินทร์ อัมพลพร, Soontareeporn Ampolporn^๑

E-mail: rongnongsom@gmail.com

อรสา จรุงธรรม, Orasa Charoontham^๒

ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์, Chanchai Wongsirasawat^๓

Received: July ๑๒, ๒๐๒๑ Revised: August ๑๔, ๒๐๒๑

Accepted: December ๓๐, ๒๐๒๑

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลในขั้นตอนที่ ๑ มาสร้างเป็นโมเดลลิสเรล (Linear Structural Relationship model: LISREL model) ประเภทโมเดลการวัด (Measurement model) แล้วใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factors Analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรล ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืน ที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ที่ได้จากการสังเคราะห์มีจำนวน ๒๓ องค์ประกอบ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูง (ความถี่ตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไป) ได้องค์ประกอบจำนวน ๑๐ องค์ประกอบ คือ ๑) ความมุ่งมั่น ๒) ความยืดหยุ่น ๓) การกระจายอำนาจ ๔) ความยุติธรรม ๕) ความหลากหลาย ๖) ความพร้อมด้านทรัพยากร ๗) ความกล้าหาญและเด็ดขาด ๘) ความอดทน ๙) มีวิสัยทัศน์ และ ๑๐) สร้างความไว้วางใจ แสดงเป็นโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: (การสังเคราะห์), (ภาวะผู้นำที่ยั่งยืน), (ผู้บริหารสถานศึกษา)

^๑ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี / Valaya Alongkorn Rajabhat University.

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี / Valaya Alongkorn Rajabhat University.

^๓ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี / Valaya Alongkorn Rajabhat University.

Abstract

This research paper aims to study the components of sustainable leadership of school administrators. by studying the relevant documents and research. The results in step ๑ were then used to create a LISREL model (Linear Structural Relationship model: LISREL model) Measurement model type and then using Confirmatory Factors Analysis with the LISREL program. The research results found that: Elements of Sustainable Leadership which is a theoretical conceptual framework. Synthesis There are ๒๓ elements. In this research, the researcher used criteria based on high frequency components. (frequency from ๑๐ and above) It has ๑๐ components which are ๑) Depth ๒) Endurance ๓) Breadth–distribution ๔) Justice ๕) Diversity ๖) Resourcefulness ๗) Courage and Firmness ๘) Patience ๙) Vision) and ๑๐) Engenders trust Shown as a Sustainable Leadership Model to be used in the development of leadership of school administrators.

Keywords: (Synthesis), (Sustainable Leadership), (school administrators)

๑. บทนำ

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ จะบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงใดนั้น คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบในการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ ตั้งแต่ระดับต้นถึงระดับสูง โดยดำเนินการฝึกอบรมในลักษณะการเตรียมผู้บริหารเข้าสู่ตำแหน่ง และเพื่อเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น การฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา การฝึกอบรมเฉพาะสาขาวิชา และการสัมมนาระดมความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาจะเน้นในเรื่องคุณลักษณะผู้อำนวยการสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และการบริหารและการจัดการในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ

เทคนิคใหม่ ๆ ทางการบริหาร และเพื่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ^๕

ทั้งนี้ประสิทธิผลของการบริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวหรือไม่ เพียงใดนั้น ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ดังคำกล่าวของ ยุคส์ ที่กล่าวไว้ว่า หากต้องการทราบว่าผู้บริหารคนใดมีความเป็นผู้นำหรือมีภาวะผู้นำเหมาะสมหรือไม่นั้น ก็สามารถวัดได้จากประสิทธิผลของภาวะผู้นำ โดยพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานขององค์การ การบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ความอยู่รอดขององค์การ ความเจริญเติบโตขององค์การ ความสามารถเผชิญวิกฤติขององค์การ ความพึงพอใจของผู้ตามที่มีต่อผู้นำ การอุทิศงานหรือความผูกพันของกลุ่มที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีสภาพทางจิตวิทยาที่ดีของสมาชิกและความมีเสถียรภาพของสถานภาพของผู้นำในองค์การ แนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืน (Sustainable Leadership) นั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากแนวคิดที่ว่าโดยทั่วไปเมื่อภาวะผู้นำถูกมอบหมายให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้ว ภาวะผู้นำนั้นจะคงอยู่ตราบเพียงแค่ผู้นำคนดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งเท่านั้น และภาวะผู้นำดังกล่าวจะหายไปทันทีที่เขาหรือเธอผู้นั้นได้หยุดการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของผู้นำในองค์การนั้นๆ ในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในยุคของความเป็นโลกาภิวัตน์และความเป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่นในปัจจุบัน ในขณะที่ภาวะผู้นำสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้นขึ้นภายในสถานศึกษาได้ โดยการเพิ่มระดับคะแนนหรือทำให้สถานศึกษาไม่ตกไปอยู่ในจุดที่ล้มเหลว แต่ภาวะผู้นำในปัจจุบันแทบจะไม่สามารถตอบโจทย์ความสามารถในการดำรงไว้ซึ่งการพัฒนาที่ยาวนานอันจะทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อสถานศึกษาในระยะยาวได้ ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญไม่ใช่เพียงแค่การมองหาผู้นำที่ถูกต้องหรือการฝึกอบรมให้พวกเขาเหล่านั้นมีสมรรถนะ แต่เป็นการสร้างระบบและสภาพแวดล้อมของความเป็นภาวะผู้นำที่ยั่งยืนซึ่งจะทำให้ผู้นำสามารถนำสถานศึกษาไปสู่การพัฒนาและการประสบความสำเร็จในวงกว้างอย่างยาวนานซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทุกคนในโรงเรียน^๖ ภาวะผู้นำทางการศึกษาที่ยั่งยืน เป็นภาวะผู้นำที่รักษาและพัฒนาการเรียนรู้ในเชิงลึกที่แผ่ขยายและยั่งยืนสำหรับทุกคน ในวิถีทางที่มีสร้างผลประโยชน์หรือไม่สร้างผลเสียให้กับผู้อื่นไม่ว่าจะในขณะนี้หรือในอนาคตก็ตาม^๗

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำสูงมีวิสัยทัศน์ด้วยข้อผูกพันต่อการให้บริการสาธารณะ และมีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์การได้ใช้ศักยภาพที่ดี ทำงานให้

^๕ วิเชียร ชิวพิมาย. **องค์กรแห่งการเรียนรู้**. (กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์ ๒๕๓๙) หน้า บทนำ.

^๕ Hargreaves, A. **Sustainable leadership**. In B. Davies (Ed.), *The Essentials of* <http://dx.doi.org/๑๐.๕๕๓๙/jel.v๓๓๑ p.๑๒๒>

^๖ Davies, B. **Sustainable leadership**. In B. Davies (Ed.), **Developing sustainable leadership** (London: Paul Chapman Publishing. ๒๐๐๗) pp. ๑๑-๒๕.

เกิดผลสูงสุด สร้างพันธมิตรทั้งภายในและภายนอกองค์การสื่อสารกับบุคคลอื่นด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน ตลอดจนเป็นผู้มีทักษะทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานสูงสุด^{๙๗}

การบริหารนั้นเป็นการทำงานกับบุคคลและกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืนมีค่าต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ การกระตือรือร้น การแผ่รังสีสภาพแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากร การอดทนเพื่อผลสำเร็จที่แท้จริง และการกระจายภาวะผู้นำ^{๙๘} โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กล่าวคือผู้บริหารควรมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และเครือข่ายที่สร้างขึ้นต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน ด้านการมีนวัตกรรม ผู้บริหารควรพัฒนานวัตกรรมทั้งเชิงกระบวนการและโครงสร้าง เพื่อปรับปรุงระบบการให้บริการในสถานศึกษาให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้น เป็นต้น^{๙๙}

นอกจากนี้องค์ประกอบของภาวะผู้นำที่ยั่งยืนที่ควรนำมาพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ก็คือ การมีจริยธรรม ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการเคารพผู้อื่น ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญอย่างมีศีลธรรม มีความยุติธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น^{๑๐๐} ซึ่งการพัฒนาผู้บริหารถือว่า เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการบริหารบุคลากร เพราะเมื่อเวลาผ่านไปวิทยาการต่าง ๆ เจริญขึ้น เทคนิควิธีการทำงานเปลี่ยนแปลงไป แต่ความรู้ต่าง ๆ ลดน้อยลงจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม^{๑๐๑} และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีการสื่อสาร ได้ส่งผลทำให้สภาพ

^{๙๗} เทือน ทองแก้ว, ภาวะผู้นำ : สมรรถนะหลักของผู้บริหารในยุคปฏิรูป, (วิชาการ, ๕(๙), ๒๕๕๕). หน้า ๓๕-๔๓.

^{๙๘} ปภาวีย์ พิพัฒน์ลักษณ์, กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมตามแนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

^{๙๙} ทิวากานต์ ศรีสวัสดิ์, ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๙, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘, หน้า ๕๓-๖๔.

^{๑๐๐} วาราดา ปวีณวัชร, ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา: การพัฒนาและทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑) หน้า บทคัดย่อ .

^{๑๐๑} กิตติมา ปรีดีติลล. การบริหารและนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. (กรุงเทพฯ: อักษรภาพพัฒนา, ๒๕๓๒), หน้า ๘๐-๘๖.

ภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในด้านการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารทั้งเรื่องบุคลากร การเงิน วิชาการ และการบริหารทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานในสถานศึกษา อันเป็นนวัตกรรมใหม่ของการศึกษาไทยที่รองรับการกระจายอำนาจ ทั้งนี้ต้องอาศัยภาวะผู้นำสูง เหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนให้กับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถดำเนินกิจกรรมสนองนโยบายและบรรลุปเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลในขั้นตอนที่ ๑ มาสร้างเป็นโมเดลลิสเรล (Linear Structural Relationship model: LISREL model) ประเภทโมเดลการวัด (Measurement model) แล้วใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factors Analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรล

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งตามขั้นตอนของการวิจัย ๒ ขั้นตอนย่อย ประกอบด้วย

๑. การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา มี ๑๐ องค์ประกอบ ๖๗ ตัวชี้วัด โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

๑) วิธีศึกษา ได้แก่ ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืน และวิธีการสังเคราะห์องค์ประกอบ

๒) แหล่งข้อมูล ในขั้นตอนการวิจัยนี้มีการกำหนดแหล่งข้อมูลเป็นแหล่งข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่ยั่งยืนตามแนวคิดของ ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์ (๒๕๔๒); พรทิพย์ อัยยิมพันธ์ (๒๕๔๙); ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ (๒๕๔๙); กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (๒๕๕๓) อ่างใน ศิลป์ชัย สุวรรณมณี, ๒๕๕๕: ๘๔; ทิวากานต์ ศรีสวัสดิ์ (๒๕๕๘); วาราดา ปวิณวัชร (๒๕๖๑); ฟูลแลน (Fullan, ๒๐๐๕); ฮากรีฟส์ และฟิง (Hargreaves and Fink, ๒๐๐๖); เดวีส์ (Davies, ๒๐๐๗); เอคุด (Acutt, ๒๐๐๘); เอเวอรี และเบิร์กสไตน์ (Avery and Bergsteiner, ๒๐๑๐); ซีซาร์ (Ceasar, ๒๐๑๑); แลมเบิร์ต (Lambert, ๒๐๑๑); เนลสัน (Nelson, ๒๐๑๑); คอตเตอร์ (Kotter, J. P., ๒๐๑๒); โรเบิร์ตส์ (Roberts, ๒๐๑๒) อ้างถึงใน Sander, Muriel and Danielle, ๒๐๑๓); ฟารุก และฮอฟฟ์แมนน์ (Faruk and Hoffmann, ๒๐๑๒); เรดี

สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

Chi-Square=26.70, df=18, P-value=0.08485, RMSEA=0.019

ภาพโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	t	สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ R ^๒
DEPTH	๐.๔๒	๓๕.๑๑**	๐.๖๕
LONG	๐.๓๘	๓๔.๖๒**	๐.๖๔
DECEN	๐.๓๙	๓๓.๒๒**	๐.๓๐
JUSTICE	๐.๔๓	๓๙.๓๑**	๐.๓๕
DIVERS	๐.๓๙	๓๔.๘๒**	๐.๖๔
RESOUR	๐.๔๓	๓๙.๖๓**	๐.๓๖
BRAVE	๐.๔๒	๓๕.๙๓**	๐.๖๘
PATIEN	๐.๔๓	๓๙.๒๐**	๐.๓๕
VISION	๐.๓๓	๓๘.๔๔**	๐.๓๒
TRUST	๐.๓๖	๓๓.๒๔**	๐.๖๑

Chi-Square = ๒๖.๓๐

df = ๑๘

p = ๐.๐๘๔๘๕

GFI = ๑.๐๐

AGFI = ๐.๙๙

RMSEA = ๐.๐๑๙

* p < .๐๕

** p < .๐๑

จากภาพและตารางผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า เมื่อปรับความสอดคล้องของโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) มีค่าเท่ากับ ๒๖.๗๐ ไม่มีนัยสำคัญ ค่า df เท่ากับ ๑๔ เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์คือ χ^2/df มีค่าได้ประมาณ ๑.๔๘ ซึ่งต่ำกว่า ๒ นอกจากนี้ ยังพบว่า ค่าความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๑.๐๐ ค่าความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๙ และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๐๑๙ ซึ่งต่ำกว่า ๐.๕ เป็นไปตามหลักการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืน แสดงว่า โมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ว่า ภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบจำนวน ๑๐ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. องค์ประกอบที่ ๑ ความมุ่งมั่น มี ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความรู้อย่างถ่องแท้ เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีความรู้ที่หลากหลาย มีการเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ มีความคิดที่เป็นระบบ สามารถคิดเพื่อสร้างมุมมองใหม่ ๆ ได้อย่างไม่จำกัด และเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

๒. องค์ประกอบที่ ๒ ความยืนยาว มี ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ มีการกำหนดนโยบายที่ต่อเนื่อง ส่งเสริมการทำกิจกรรมที่สร้างความยั่งยืน ต้องการให้เกิดความสำเร็จที่ยืนยาว ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ปรับเปลี่ยนระบบและโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนนโยบายให้ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนและพัฒนาบุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

๓. องค์ประกอบที่ ๓ การกระจายอำนาจ มี ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการทำงานเป็นทีม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน เป็นผู้ที่มีสัจจะ ยึดมั่นในคำสัญญา บริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการ มีการมอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร และเป็นผู้ที่มีเจตคติทางบวก

๔. องค์ประกอบที่ ๔ ความยุติธรรม มี ๔ ตัวชี้วัด ได้แก่ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ตัดสินใจ ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ตามหลักกฎหมาย ตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ตามหลักศีลธรรม จริยธรรม เคารพการตัดสินใจของผู้อื่น เป็นผู้ที่ปราศจากความลำเอียง เป็นผู้มีชื่อเสียงสุจริต เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ และประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

๕. องค์ประกอบที่ ๕ ความหลากหลาย มี ๖ ตัวชี้วัด ได้แก่ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนหรือยับยั้งอารมณ์ มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมได้ เป็นผู้สร้างหรือพัฒนาตนเองให้มีความสามารถมากขึ้น เป็นผู้ที่น่าเอาความสามารถของตนเองมาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมได้ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้อื่น

๖. องค์ประกอบที่ ๖ ความพร้อมด้านทรัพยากร มี ๘ ตัวชี้วัด ได้แก่ พัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีประสิทธิภาพด้านความรู้และทักษะ สนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน ปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคลากรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จัดบุคคลที่เหมาะสมกับงาน และเอาใจใส่ดูแลบุคลากรอย่างทั่วถึง

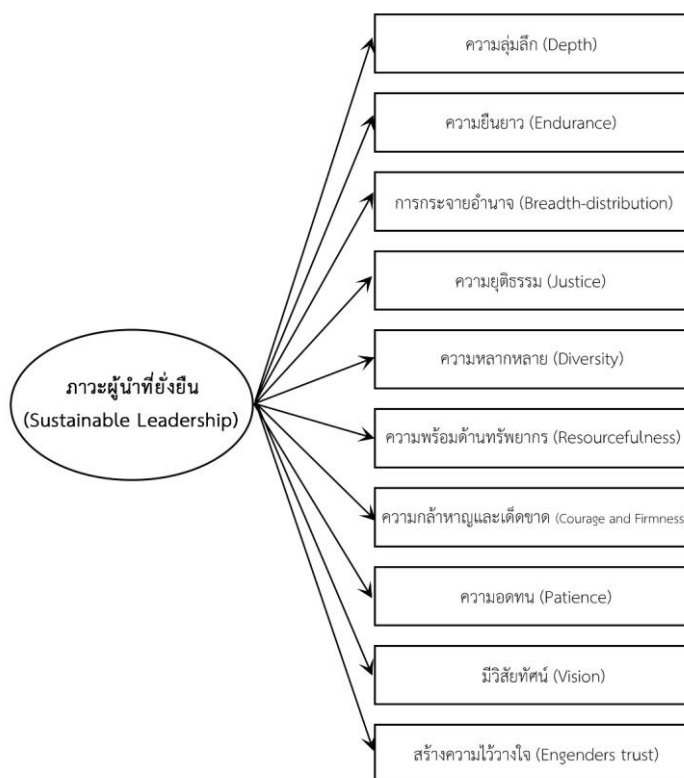
๗. องค์ประกอบที่ ๗ ความกล้าหาญและเด็ดขาด มี ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่ เป็นผู้ที่ตัดสินใจได้อย่างเฉียบขาด เป็นผู้ที่สามารถแปรเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส เปิดใจกว้าง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เอาชนะอุปสรรค ความท้อแท้ เรือธงยาก ๆ จากการเปลี่ยนแนวคิดของตนเอง และมีปณิธานแรงกล้า

๘. องค์ประกอบที่ ๘ ความอดทน มี ๖ ตัวชี้วัด ได้แก่ เป็นผู้ที่รู้จักอารมณ์ตนเอง หรือการตระหนักรู้ในตนเอง สามารถที่จะจัดการ และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี รู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น จัดการกับอารมณ์ของผู้อื่นในทางที่เหมาะสมทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น มีความอดทนต่อสถานการณ์ที่ยากลำบาก และมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ

๙. องค์ประกอบที่ ๙ การมีวิสัยทัศน์ มี ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่ กำหนดเป้าหมายของการบริหาร การศึกษาโดยการวิเคราะห์แนวโน้มอนาคต มีวิสัยทัศน์แน่วแน่ที่จะมุ่งมั่นทำให้สำเร็จ กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามทิศทางที่วางไว้ กำหนดกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้วิสัยทัศน์กลายเป็นจริง และแสดงวิสัยทัศน์ที่สื่อสารให้ชุมชนหรือสังคมทราบถึงการบริหาร การศึกษา

๑๐. องค์ประกอบที่ ๑๐ การสร้างความไว้วางใจ มี ๕ ตัวชี้วัด ได้แก่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยปราศจากอคติ ไม่ใช้การบังคับ หรือใช้อิทธิพลกับบุคลากรโดยไม่มีเหตุผล ใช้หลักการทางจิตวิทยาเพื่อสร้างแรงจูงใจในเรื่องต่าง ๆ กับบุคลากร เชื่อใจ ไว้วางใจ ผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันกับผู้อื่น

จากตารางสามารถแสดงเป็นโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืน (Sustainable Leadership) ได้ดังนี้

ภาพแสดงโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืน (Sustainable Leadership)

๕. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบจำนวน ๑๐ องค์ประกอบ ๖๗ ตัวชี้วัด ที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยอภิปรายว่า การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาที่เป็นระบบและเป็นขั้นตอนจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เชื่อถือได้ กล่าวคือ เริ่มจากผู้วิจัยกำหนดเป้าหมายของการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา จากนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนประกอบด้วย ความหมายของภาวะผู้นำที่ยั่งยืน องค์ประกอบของภาวะผู้นำที่ยั่งยืน เพื่อใช้เป็นนิยามศัพท์และกรอบความคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) เป็นแบบจำลองหรือโมเดล (Model) ที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษาพร้อมกันนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสำหรับใช้ในการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหาร

สถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพสองขั้นตอนคือ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา จะเป็นองค์ประกอบและเป็นตัวชี้วัดที่มีประโยชน์ให้สารสนเทศทั้งเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพสำหรับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่อไป ทั้งนี้ การอภิปรายข้างต้นเป็นไปตามแนวคิดของนงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (๒๕๕๑) ที่ระบุขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาตัวชี้วัดว่าประกอบด้วย ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement Of Purposes) ขั้นตอนที่ ๒ การนิยามตัวชี้วัด (Definition) ขั้นตอนที่ ๓ การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ขั้นตอนที่ ๔ การสร้างตัวชี้วัด (Construction) และขั้นตอนที่ ๕ การตรวจสอบคุณภาพตัวชี้วัด (Quality Check) อนึ่ง ผู้วิจัยขออภิปรายเพิ่มเติมว่า ในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมลิสเรล พบว่า โมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่า โมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและองค์ประกอบมีความสอดคล้องสภาพความเป็นจริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในครั้งนี้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีขนาดที่เหมาะสมเพียงพอ (adequacy) และมีลักษณะที่สอดคล้องกับการวิจัย เนื่องจากเป็นผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนที่ดี (Representativeness) นั่นเอง

๖. บทสรุป

การพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนให้กับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถดำเนินกิจกรรมสนองนโยบายและบรรลุป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อการสังเคราะห์กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่ยั่งยืนจากทัศนะและจากผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการ ๓๒ แหล่งดังกล่าวมานั้น จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่ยั่งยืนสามารถได้ดังนี้ คือ องค์ประกอบที่ ๑ ความมุ่งมั่น องค์ประกอบที่ ๒ ความยืนยาว องค์ประกอบที่ ๓ การกระจายอำนาจ องค์ประกอบที่ ๔ ความยุติธรรม องค์ประกอบที่ ๕ ความหลากหลาย องค์ประกอบที่ ๖ ความพร้อมด้านทรัพยากร องค์ประกอบที่ ๗ ความกล้าหาญและเด็ดขาด องค์ประกอบที่ ๘ ความอดทน องค์ประกอบที่ ๙ มีวิสัยทัศน์ และองค์ประกอบที่ ๑๐ สร้างความไว้วางใจ โดยผู้วิจัยนำองค์ประกอบทั้ง ๑๐ องค์ประกอบ และตัวชี้วัดจำนวน ๖๗ ตัวชี้วัด จากขั้นตอนที่ ๑ มาสร้างเป็นโมเดลลิสเรล (Linear Structural Relationship model: LISREL model)

ประเภทโมเดลการวัด (Measurement model) จำนวน ๑๐ โมเดล แล้วใช้การวิเคราะห์หองค์ประกอบ
เชิงยืนยัน (Confirmatory Factors Analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรลตรวจสอบว่า ตัวชี้วัดในแต่ละโมเดล
เป็นตัวชี้วัดที่แท้จริงของโมเดล หรือไม่ อย่างไร จากนั้น นำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
(Factor Scores Regressions) สร้างเป็นองค์ประกอบของโมเดลภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหาร
สถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา ปรีดีดิลัง. (๒๕๓๒). **การบริหารและนิตศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- ทิวากานต์ ศรีสวัสดิ์ (๒๕๕๘). ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๙. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, ๓๘
(๔), ๕๓-๖๔.
- เทื่อน ทองแก้ว. (๒๕๔๕). ภาวะผู้นำ : สมรรถนะหลักของผู้บริหารในยุคปฏิรูป. **วิชาการ**, ๕(๙),
๓๕-๔๓.
- ปภาวิ พิพัฒน์ลักษณ์. (๒๕๕๓). **กลยุทธ์การพัฒนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วม
ตามแนวคิดภาวะผู้นำที่ยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ .**
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ อัยยิมพันธ์. (๒๕๔๙). **บทบาทภาวะผู้นำของข้าราชการไทยกับการพัฒนาประเทศ
อย่างยั่งยืน**. จดหมายข่าวฉบับที่ ๑๖ ประจำเดือน มิถุนายน ๒๕๔๙.
- วราดา ปวีณวัชร. (๒๕๖๑). **ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา:
การพัฒนาและทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย.
- วิเชียร ชิวพิมาย. (๒๕๓๙). **องค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์. (๒๕๔๒). **กฎแห่งความเป็นเลิศทางการบริหารคน**. กรุงเทพฯ: ชุม.
- ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์. (๒๕๔๙). **บทบาทภาวะผู้นำของข้าราชการไทยกับการพัฒนาประเทศ
อย่างยั่งยืน**. จดหมายข่าวฉบับที่ ๑๖ ประจำเดือน มิถุนายน ๒๕๔๙.
- ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์. (๒๕๔๒). **กฎแห่งความเป็นเลิศทางการบริหารคน**. กรุงเทพฯ: ชุม.

- Acutt, N. (2008). **The qualities of a sustainable leader.** Retrieved from <https://bit.ly/3NkILft>
- Avery, G. C. and Bergsteiner, H. (2000). **Honeybees and Locusts: The Business Case for Sustainable Leadership.** Sydney: Allen & Unwin, 82-88.
- Cearar, N. (2009). **Characterizing leadership for sustainable development.** Retrieved from <https://bit.ly/3tVYvJd>
- Courtice, D. P. (2004). **Leadership for sustainability.** Retrieved from <https://www.cisl.cam.ac.uk/about/people/director>
- Davies, B. (2008). **Sustainable leadership.** In B. Davies (Ed.), *Developing sustainable leadership* (pp. 10-14). London: Paul Chapman Publishing.
- Faruk, A. & Hoffmann, A. (2018). **Five traits of sustainability leaders.** Retrieved from www.bsr.org/en/our-insights/blog-view/five-traits-of-sustainability-leaders
- Fullan, M. (2004). **Leadership & sustainability: System thinkers in action.** Paper presented for Hot Seat, England: Urban Leadership Community.
- Hallinger, P., and Suriyankietkaew, S. (2008). Science mapping of the knowledge base on sustainable leadership, 1980-2008. **Sustainability**, 10(12), 4440. (SCOPUS index).
- Hargreaves, A. (2004). **Sustainable leadership.** In B. Davies (Ed.), *The Essentials of* <http://dx.doi.org/10.1080/14493990410001653911>
- Kotter, J. P. (2002). **Leading Change.** Boston, Massachusetts: Harvard Business Review Press, 88-92.
- Kross, K. & Kitazume, K. (2018). **Five traits essential for sustainability leadership.** Retrieved from <https://bit.ly/3KutsyJ>
- Lambert, S. (2009). The perception and implementation of sustainable Leadership strategies in further education colleges. **The Journal of Leadership Education**, 19(1), 10-12.
- Lynch, M. (2004). **The seven principles of sustainable leadership.** Retrieved from www.theedadvocate.org/the-seven-principles-of-sustainable-leadership/
- Nelson, J. (2009). **What is corporate sustainability leadership?.** Retrieved from <https://bit.ly/3KIZaDS>

- Norlia, G. and Jamil, A. (๒๐๑๔). **Attributes of School Leaders towards Achieving Sustainable Leadership: A Factor Analysis.** Retrieved from
- Peterlin, J., Pearse, N. J. and Dimovski, V. (๒๐๑๕). Strategic Decision Making for Organizational Sustainability: The Implications of Servant Leadership and Sustainable Leadership Approaches. **Economic and Business Review**, ๑๓(๓), ๒๓๓-๒๔๐.
- Riedy, C. (๒๐๑๒). **The characteristics of sustainability leaders.** Retrieved from <https://bit.ly/๒lMs๔Bc>
- Sander, G. T., Muriel, C. A. and Danielle, P. Z. (๒๐๑๓). **Sustainable Leadership: Toward a Workable Definition.** UK: Greenleaf Publishing, pp. ๑๓-๓๓. School Leadership (pp. ๑๓-๑๔๓). London: Paul Chapman Publishing.
- Selma K. (๒๐๑๕). **Examining the level of sustainable leadership practices among the managers in Turkish insurance industry.** Retrieved from www.sciencedirect.com
- Stanezkai, A. I. (๒๐๑๖). **The characteristic of Leadership – Seven important traits.** Retrieved from <https://bit.ly/๒tR๖hUv>
- Visser, W. (๒๐๑๓). **The seven habits of effective sustainability leaders.** Retrieved from <http://www.waynevisser.com/articles/๗-habits-sustainability-leaders>
- Yukl, Gary A. (๑๙๙๙). **Leadership in organizations.** New Jersey: Prentice-Hall.

